

Alkotmánybíróság
Budapest

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám: 1V/926-0/2014	
Érkezett: 2014 MÁJ 08.	
Példány: 3	Kezelőiroda: <i>le</i>
Melléklet: 1+3	Tisztelt Alkotmánybíróság!

BUDAPEST KÖRNYÉKI TÖRVÉNYSZÉK	
Polgári, Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium	
I. fokú Szakág	
Érk.: 2014-04-16	Érk. módja: személyesen / postán / gyűjtőládában / e-mailen / faxon
Példány: 12 P.	Melléklet: 21549 / 2012/17
Ügyszám: 12 P.	21549 / 2012/17

Alulírott,

[REDACTED] satolt meghatalmazással
igazolt jogi képviselőben Magyarország Alaptörvényének 24. cikke (2) bek. d) pontja, valamint a
2011. évi CLII. törvény (Abtv.) 27. §-a alapján

alkotmányjogi panaszt

terjesztek elő.

Az alkotmányjogi panasz keretében az Abtv. 43. § (1) bekezdése és 52. § (1) bekezdése alapján az
alábbi tartalmú **határozott kérelemmel** fordulok az Alkotmánybírósághoz:

Kérem a T. Alkotmánybíróságot, hogy állapítsa meg a Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.20.677/2013/10.
számon hozott, 2014. január 21-én kelt ítéletének (továbbiakban: bírói döntés) alaptörvény-
ellenességét, továbbá a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség miatt kérem a T.
Alkotmánybíróságot a hivatkozott döntés megsemmisítésére.

Indokolás

I.

- [1] Az alkotmányjogi panasz befogadhatóságához az Abtv. 52. § (4) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság eljárásának feltételeit az indítványozónak kell igazolnia. Elsőként az Abtv. 31. § (1) bekezdése alapján elsőként **indítványozói jogosultságunkat és személyes érintettségünket** igazoljuk.
- [2] Jelen alkotmányjogi panaszindítványt az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja illetve az Abtv. 27. §-a alapján terjesztjük elő, amely rendelkezések egyedi ügyben érintett személyek számára lehetővé teszik az alkotmányjogi panasz benyújtását az Alkotmánybírósághoz, **amennyiben az ügy érdemében hozott bírói döntés az indítványozók Alaptörvényben biztosított jogait sérti és az indítványozók jogorvoslati lehetőségeiket már kimerítették.**
- [3] A felperes-indítványozó **Alaptörvényben biztosított alapjogai sérelmet szenvedtek**, mert az indítvánnyal érintett, személyhez fűződő jog megsértése miatt indított polgári perben meghozott bírói döntés a felperes-indítványozó Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésében biztosított magánszférához való jogát – és ennek keretében a magántitok illetve a levéltitok védelméhez fűződő nevesített, és a polgári jog személyiségi jogokat védő rendelkezései által is védelmet kapott alapjogát –, továbbá kapcsolattartásának tiszteletben tartásához való alapjogát sérti. Az alapjogsérelem azáltal következett be, hogy az ügy érdemében hozott bírói döntés a felperes-indítványozónak az előző mondatban írt alapjogait az alapvető jog lényeges tartalma tiszteletben tartásának követelményét figyelmen kívül hagyva, a feltétlenül szükséges mértéket meghaladóan és az elérni kívánt célhoz képest aránytalanul – az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésébe ütköző módon – korlátozta.
- [4] A **jogorvoslati lehetőségek kimerítésével** kapcsolatban előadjuk, hogy a 1001/2013 (II. 27.) Tü. határozat (Ügyrend) 32. § (1) bekezdése alapján az Abtv. által előírt jogorvoslati lehetőség

kimerítésének kötelezettsége nem vonatkozik a felülvizsgálatra, mint rendkívüli jogorvoslatra. Az Ügyrend szerint az „Abtv. 26. § (1) bekezdése és 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz akkor is benyújtható, ha törvény felülvizsgálati kérelem vagy indítvány benyújtását is lehetővé teszi”. Tájékoztatjuk a T. Alkotmánybíróságot, hogy a Kúriához benyújtott felülvizsgálati kérelmünket a jelen panaszindítványhoz csatoljuk.

- [5] A jelen alkotmányjogi panasz az indítvány tárgyát képező egyedi ügyben **érintett személy** [REDACTED] nevében és jogi képviselőjében kerül előterjesztésre, akinek felperesi képviselőjét a bírósági eljárásban is ügyvédi irodánk látta el. Az egyedi ügyben a bírósági eljárás a Fővárosi Ítéltáblának a felperes-indítványozó keresetét elutasító elsőfokú bírói ítéletet helybenhagyó 2.Pf. 20.677/2013/10. számú jogerős ítéletével zárult le. A Fővárosi Ítéltábla hivatkozott számú jogerős ítélete tehát az indítvánnyal érintett **egyedi ügy érdemében hozott bírói döntés**, amelynek következtében a felperes-indítványozó Alaptörvényben biztosított alapjogai közvetlen sérelmet szenvedtek.
- [6] A felperes-indítványozó szerint az indítvánnyal érintett bírói döntést meghozó másodfokú bíróság az első fokon eljáró bíróság ítéletét helybenhagyva megsértette a felperes-indítványozó magánszférához, a magántitok továbbá a levéltitok védelméhez illetve a kapcsolattartás tiszteletben tartásához fűződő, az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése szerint biztosított alapjogait. A hivatkozott alapjogsérelem azáltal következett be, hogy az első fokon eljáró bíróság ítéletét helyben hagyva a másodfokú bíróság az alapjogsérelem miatti bírósági jogvédelmet megtagadta a felperes-indítványozótól. Az alapjogvédelem megtagadása abban állt, hogy felperes-indítványozónak az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésében szabályozott alapjogait a másodfokú bíróság az alapvető jog lényeges tartalma tiszteletben tartásának követelményét figyelmen kívül hagyva, a feltétlenül szükséges mértéket meghaladóan és az elérni kívánt célhoz képest aránytalanul, az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésébe ütköző módon, korlátozta. A felperes-indítványozó alapjogvédelmének megtagadása abban állt továbbá, hogy a fent leírt alaptörvény-ellenes alapjog-korlátozással közvetlen okozati összefüggésben, a felperes-indítványozó által, hivatkozott alapjogai védelmében, a polgári jog személyiségi jogvédelmi rendszere körében rendelkezésre álló jogszabályok alapján előterjesztett keresetet a bírói döntés elutasította.
- [7] Az Abtv. 30. §-a szerinti **határidő-feltételt, azaz az alkotmányjogi panasz**nak a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított 60 napon belül történő előterjesztését, mint az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további feltételét, a Budapest Környéki Törvényszék 12.P.21.549/2012. számú ügyének irataiból megállapítható azon tény igazolja, hogy a Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.20.677/2013/10. sorszámu ítéletét a felperes-indítványozó jogi képviselője részére 2014. február 18. napján kézbesítette az első fokon eljáró bíróság, amelyhez viszonyítottan 60 napon belül a jelen indítvány előterjesztésre került.
- [8] Az Abtv. 52. § (5) bekezdése alapján továbbá **kérjük személyes adataink zártan kezelését.**

[9] Az alkotmányjogi panaszt az Alkotmánybíróság **bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés** esetén fogadja be az Abtv. 29. §-a alapján. A felperes-indítványozó álláspontja szerint az Abtv.-ben megjelölt mindkét ok fennáll a jelen panaszindítvánnyal érintett ügyben.

[10]Egyrészt megállapítható, hogy a **bírói döntést az alaptörvény-ellenesség érdemben befolyásolta**. A panasz alapjául szolgáló bírói eljárás alapvető jogkérdése az volt, hogy az alperes megsértette-e a felperes levéltitkát illetve magántitok védelméhez fűződő jogát azáltal, hogy a felperes és harmadik személyek között váltott elektronikus leveleket törvénybe ütköző módon megszerezte, majd harmadik személyek előtt, és hatósági illetve bírósági eljárásban azokat nyilvánosságra hozta. Az indítvánnyal érintett bírói döntés a fenti polgári jogi jogkérdés elbírálásakor döntött abban az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése által szabályozott jogkérdésben is, hogy a felperes-indítványozónak az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésében szabályozott, már hivatkozott alapjogainak korlátozása az igazságszolgáltatás rendes működését biztosító bizonyíték-szolgáltatási kötelezettség, mint alkotmányos érték védelme érdekében feltétlenül szükséges-e, a korlátozás az alapjog lényeges tartalmát tiszteletben tartja-e illetve a korlátozás az elérni kívánt céllal arányos-e?

[11]**Az indítvánnyal érintett bírói döntést érdemben befolyásolja a felperes-indítványozó Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése szerinti, már hivatkozott alapjogainak az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésének megsértésével történt alapjogsérelmet megvalósító korlátozása**, mivel az indítvánnyal érintett bírói döntés a felperes-indítványozó alapjogainak Alaptörvénybe ütköző korlátozásával indokolta azon döntését, amely a felperes-indítványozótól a jogvédelmet megtagadta, és ezen keresztül az érintett bírói döntés közvetlenül okozott alapjogsérelmet a felperes-indítványozó számára. A felperes-indítványozó Alaptörvényben biztosított alapjogainak a bírói döntés általi korlátozása sérti a felperes-indítványozó Alaptörvényben biztosított alapjogait, mert a fent hivatkozott bírói döntés indokolásaként alkalmazott alapjog-korlátozás az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében foglalt korlátozási feltételeket megsértve – a II. és III. pontban foglaltak szerint – a felperes-indítványozónak az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése szerinti alapjogait szükségtelenül és aránytalanul, az alapjog lényeges tartalmának tiszteletben tartása nélkül, az Alaptörvénybe ütköző módon korlátozta.

[12]Másképpen **alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés** a tisztességes eljáráshoz való joggal kapcsolatban is, hogy az alapjogsérelem útján megszerzett majd felhasznált bizonyítékokat (itt: magánszféra-sértés útján megszerzett magántitkokat, elektronikus leveleket) az alapjogsértő személy milyen esetben használhatja fel hatósági, bírósági eljárásban bizonyítás céljára, bizonyításhoz való jogának gyakorlása keretében. Egy ilyen eset az, amikor az alapjogsértő személy annak a személynek az alapjogát sérti meg, aki számára vélt vagy valós jogsérelmet okozott. Ennek következtében alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés, hogy a magánszférához való jog korlátozható-e a magánszférajogok, illetve az ezek védelmét lehetővé tévő személyiségi jogok sérelmével megszerzett bizonyítékok hatósági, bírósági eljárásokban való felhasználhatósága, és a bizonyításhoz való jog érvényesítése érdekében, s amennyiben igen, e korlátozásnak vannak-e a polgári eljárás vonatkozásában általában meghatározható általános előfeltételei.

[13]E tekintetben a magánszférához való jog megsértésével megszerzett és felhasznált bizonyítékoknak a bíróság által a polgári jogi ítélezés során történő felhasználhatóságának, mérlegelhetőségének a lehetősége már eleve **alapvető alkotmányjogi kérdéseket** is felvet, hiszen a téma maga is az alkotmányos polgári jog egyik sokat vitatott területére esik. A magánszférasértéssel megszerzett bizonyítékok vonatkozásában a létező magyar polgári eljárásjogi és anyagi jogi szabályozás hiányos, bizonyos esetekben nem minden tekintetben látszik alkalmasnak a megfelelő magánszféra-védelem

biztosítására. A kérdés alapvető alkotmányjogi jelentőségét támasztja alá az is, hogy a hiányos jogi szabályozás mellett az irányadó bírói gyakorlat sem nyújt minden esetben megfelelő védelmet az alapjogok számára, mindazonáltal léteznek olyan nemzetközi szabályozási minták, amelyek sikerrel – alkotmányjogi, alapjogvédelmi alapon – alkalmazzák a bizonyítékok megengedhetőségének vizsgálatát.

[14]A magyar bírói gyakorlat sajátossága e körben az, hogy az alapjogsérelemmel szerzett hang- illetve képfelvételeknek az alapjog jogosultja által a jogsértővel szemben elkövetett jogsértések bizonyítására való felhasználását a bírósági eljárásban általában, további alkotmányos előfeltételek nélkül megengedi, továbbá nem kívánja meg azt, hogy az *egyik fél bizonyítási szükséglete az átlagos bizonyításhoz fűződő érdeken túlmenő, különös jelentőséggel bírjon a fél jogérvényesítése szempontjából*. Ezzel ellentétben a jogsértés jellegétől, illetve a bizonyítási helyzet sajátosságától függetlenül általánosságban lehetővé teszi az alapjogsértés útján megszerzett bizonyítékok felhasználását a polgári eljárásban. E bizonyítékként történő felhasználási lehetőség – a magyar bírói gyakorlat szerint – egyben az alapjogvédelmet a joggal való visszaélés jogintézményén keresztül ki is zárja. E bírói gyakorlat nem feltétlenül differenciált abban a kérdésben sem, hogy az alapjogsértéssel összefüggő bizonyíték bírósági eljárásban való felhasználása nélkül más bizonyítékok alapján az adott ügy elbírálnak-e vagy sem, azaz fennáll-e olyan bizonyítási szükséghelyzet, amikor csak és kizárólag az alapjogsérelemmel összefüggő bizonyíték áll egyedül rendelkezésre az ügy elbírlásához, vagy az alapjogsérelemmel összefüggő bizonyíték csak egy a bizonyítékok közül. Ez utóbbi esetben ugyanis az alapjog korlátozás szükségességi követelményének fennállása erősen kétségesnek tűnik. Az indítvánnyal érintett bírói döntés alapjául szolgáló egyedi ügy kapcsán különösen úgy tűnik, hogy a magyar bírói gyakorlat a kérdésben az egyre sematikusabb megoldás felé halad, mivel önmagában a bizonyítékként való felhasználás ténye elegendőnek mutatkozik arra, hogy a közérdekre és a méltányolható magánérdekre hivatkozva az alapjog megsértésének polgári jogi jogkövetkezményei ne legyenek alkalmazhatóak.

[15]Álláspontunk szerint a jelenlegi bírói gyakorlat nem felel meg az emberi méltósághoz való jogból származtatott egyes alapjogok Alaptörvényből származó védelmi szükségletének, mivel az alapjogsérelemmel összefüggő bizonyíték polgári eljárásban való felhasználhatóságának nincsenek az eljárásjogban szabályozott törvényi korlátai, s a bírói gyakorlat sem gátolja meg azt, hogy bármilyen súlyú jogsértés bizonyítására, és alternatív bizonyítási lehetőség esetén felhasználhatók legyenek az alapjogsérelemmel összefüggő bizonyítékok. További problémája e bírói gyakorlatnak az, hogy a fenti alapjogvédelmet biztosító törvényi vagy bírói gyakorlatbeli korlátok nélküli állapotban, az alapjogsérelemmel összefüggő bizonyítéknak a bírósági eljárásban való felhasználása mintegy menlevelet ad az azt felhasználó alapjogsérelmet okozónak az alapjogsértés polgári jogi jogkövetkezményei alól.

[16]Az e tekintetben létező és az Alaptörvény alapjogi felfogásával összehasonlítható német alkotmánybírósági és rendes bírósági gyakorlatból vett mintákat, majd a hazai bírói gyakorlat részletes bemutatását a jelen indítvány III. pontja az indítvánnyal érintett bírói döntés alkotmányellenessége illetve az alkotmányos követelmények megállapítása szükségességének szempontjából is elemzi majd.

[17]Mivel a fenti alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés lényegét tekintve az alapjogok korlátozására vonatkozó, az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében foglalt szabály egy meghatározott helyzetben történő alkalmazásához kötődik, így a felperes-indítványozó álláspontja szerint – figyelemmel a IV. pontban részletesen is kifejtettekre – az Alkotmánybíróság értelmezésére és **alkotmányos követelmények megállapítására** van szükség a magánszférához való jognak a polgári perbeli bizonyítási eljárás során megvalósuló megfelelő védelme érdekében.

[18]A felperes-indítványozó szerint az indítvány tárgyát képező bírói döntés alapjául szolgáló egyedi ügyben érintett *peres felek közötti viszony* szempontjából vizsgálva az alapjog-korlátozást, az indítvánnyal érintett bírói döntés az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésébe ütközően értelmezte jogszerűnek azt az alperesi magatartást, amely a felperes-indítványozónak az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésében foglalt alapjogait személyiségi jogsérelmen keresztül sértette meg. A bírói döntés indokolásában a tisztességes eljáráshoz való jog részét képező és a joghoz jutást segítő bizonyításhoz való jogra (azaz az igazság érvényesülését, mint közérdeket biztosító eszközre) hivatkozott, mint az alperesi magánszféra-sértést kimentő olyan okra, amely a felperes-indítványozó által elkövetett jogsértés bizonyítására jogszerűvé teszi az alperes által a felperes-indítványozónak okozott alapjogsérelmet, és ezzel megtagadta felperes-indítványozótól az alapjogvédelmet az erre nyitva álló személyiségi jogvédelem eszközein keresztül (ld. bírói döntés 2., 5. oldal). A bírói döntés indokolásának Alaptörvénybe ütközéséből és az alapjogvédelem bíróság általi alaptörvény-ellenes megtagadásából következően a felperes-indítványozónál keletkező alapjogsérelem a **bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet** eredményezett.

[19]A tisztességes eljáráshoz való jog részét képező bizonyításhoz való jog értelmezése körében az is **alapvető alkotmányjogi kérdés**, hogy a polgári igazságszolgáltatásba vetett közbizalom, mint alkotmányos érték védendő-e, s ha igen mennyiben a magánszférához való, az Alaptörvény VI. cikkének (1) bekezdésében foglalt jogok korlátozása útján. Különösen alapvető alkotmányjogi – és a bírósági ítélkezés alkotmányosságát érintő – kérdés ez olyan esetekben, amikor polgári perekben a magánszférához való jog megsértésével megszerzett vagy felhasznált bizonyítékokat olyan eljárásban használják fel, amelyben hiányzik a bizonyíték megszerzőjével szemben az alapjog jogosultjának jogsértő vagy ezzel fenyegető magatartása, ahogy ezt a II. és III. pontok szerint az indítvány bemutatja.

[20]A jelen indítvánnyal érintett bírói döntés – a II. és III. pontokban írtak szerint – egyértelműen igazolja, hogy az indítvánnyal érintett bírói döntést meghozó bíróság az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésébe ütközően, alaptörvény-ellenesen, illetve pozitív jogi értelemben vett jogsértés hiányában az irányadó bírói gyakorlattal is ellentétben álló módon minősítette jogszerűnek az alperes azon alapjogsértő magatartását, amely felperes-indítványozónak az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésében foglalt, és a polgári jog személyiségi jogvédelmi rendszerén keresztül védelmezett, alapjogait sértette meg.

[21]A tisztességes eljáráshoz való jog részeként fennálló bizonyításhoz való jog és a magánszférához, magántitokhoz való jog ütközése szintén az alkotmányos polgári jog egyik vitatott területe, amely a magánszférához való jog közvetlen (horizontális) hatályának kérdését is felveti a peres felek közötti hasonló konfliktusok megoldása érdekében (ld. bővebben a III. pontban). E tekintetben a felperes-indítványozó a magánszférához való jog polgári perbeli bizonyítási eljárás során megvalósítandó védelme érdekében az Alkotmánybíróság értelmezését és alkotmányos követelmények megfogalmazását látja szükségesnek. Ennek oka az, hogy a polgári eljárás bizonyítási joga tételes jogi korlátozást nem tartalmaz a magánszférához való jog megsértésével megszerzett bizonyítékok polgári eljárásban történő felhasználhatóságát illetően, ezért a bírói eljárásokban jelenleg törvényi korlátok nélkül felhasználhatók a magánszférához való jog megsértésével szerzett bizonyítékok. Ez a lehetőség azért sérti az Alaptörvényben biztosított magánszférához való jogot, mert a bizonyítékként való felhasználás ténye önmagában elegendő arra, hogy egy magánszférát sértő cselekményt a bíróság jogszerűnek nyilvánítson. Ezen helyzet orvoslása – a tételes jog megfelelő megalkotásáig – csak az Alkotmánybíróság által meghatározott alkotmányos követelmények útján látszik lehetségesnek.

II.

- [1] Az Alaptörvény II. cikke szerint: „Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz [...]”
- [2] Az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése szerint: „Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák.”
- [3] Az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése szerint: „Alapvető jog [...] alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.”
- [4] Az indítvánnyal érintett bírói döntés kapcsán a jelen indítvány abból indul ki, hogy az alaptörvény-ellenes bírói döntés a felperes-indítványozónak az Alaptörvény II. cikkében megfogalmazott emberi méltóság sérthetlenségére épülő VI. cikkében szabályozott magánszférához – ezen belül a magántitokhoz, levéltitokhoz, valamint a kapcsolattartás tiszteletben tartásához – való jogát azáltal sérti, hogy a felperes-indítványozótól az alapjogvédelmet az előbbi alapjogok alaptörvény-ellenes – I. cikk (3) bekezdésébe ütköző – korlátozásával megtagadta. Ezen állításunkat az alábbiakban és a III. pontban indokoljuk részletesen:
- [5] Az indítvánnyal érintett bírói döntés – helybenhagyva az első fokú bíróság felperes-indítványozó személyhez fűződő jog megsértésének megállapítása iránti keresetét elutasító 12.P.21.549/2012/16. számú ítéletét – a felperes-indítványozó számára az ítélet megállapításaival ellentétben alapjogsérelmet okozott. A bírói döntés megállapítja, hogy az első fokú bíróság „jogi indokolásában rámutatott arra, hogy a magántitok alkotmányos alapjog” és rögzítette, hogy „titok minden olyan adat, tény valamint ezekből levont következtetés, amelynek a jogosult rendelkezési köréből való kikerülése a jogosult érdeksérelmével járhat” (bírói döntés, 2. oldal). A bírói döntés az első fokú bíróság ítéletére is hivatkozva megállapította, hogy „az követi el személyiségi jog megsértését, aki a birtokába jutott magántitkot [...] a titok jogosultjának hozzájárulása nélkül nyilvánosságra hozza, vagy azzal egyéb módon visszaél. Ha valaki magántitok birtokába jut, önmagában jogsértést még nem valósít meg, csak abban az esetben, ha azt jogosulatlanul nyilvánosságra is hozza, vagy azzal egyéb módon visszaél. Önmagában tehát az a magatartás, hogy az alperes a felperesi levelek tartalmát megismerte, levéltitok megsértésének nem minősül. Figyelemmel arra, hogy a felperes sem vitatta azt a tényt, hogy a felperesi levelezés hatósági eljárás során történő felhasználásához a felperes nem járult hozzá, önmagában irrelevánsnak tartotta [az első fokú bíróság] annak bizonyítását, hogy a levelezés megnyitása, a dokumentumok megismerése a felperes hozzájárulásával vagy annak hiányában történt.” (bírói döntés, 2. oldal, kiegészítés tőlünk.)
- [6] A fentiek alapján az indítvánnyal érintett alaptörvény-ellenes bírói döntés arra a következtetésre jutott, hogy a Ptk. (1959. évi IV. törvény) „75. § (1) bekezdése szerint a személyhez fűződő jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani. [...] A Ptk. 81. § (1) bekezdése értelmében személyhez fűződő jogokat sért, aki a levéltitkot megsérti, továbbá aki a magántitok [...] birtokába jut és azt jogosulatlanul nyilvánosságra hozza, vagy azzal egyéb módon visszaél. **Magántitoknak a magánszférához** tartozó olyan tény, adat minősül, amely nem köztudott és a titokban tartásához a jogosultnak méltányolható érdeke fűződik. Ezért a jogvitában azt kellett vizsgálni, hogy a felperesnek volt-e olyan méltányolható magánérdeke, amelynek az alperes által hivatkozott, ugyancsak méltányolható érdekekkel való ütközése során az alperesi magánérdekkel szemben elsőbbséget kellene élveznie. **A magántitok, mint személyhez fűződő jog** sérelmét a fenti rendelkezésből következően a megismert magántitoknak a nyilvánosságra hozatala, az azzal való visszaélés vagy illetéktelen személlyel a jogosult hozzájárulása nélkül való közlése valósítja meg. A jogsértés megállapítását nem

teszi kizártná az sem, ha a magántitkot tartalmazó levél jogszerűen kerül a titokkal visszaélő személy birtokába, ekként a perben annak valóban nem volt jelentősége, hogy a kereset tárgyává tett levelek tartalmát az alperes milyen módon, felperesi hozzájárulással vagy annak hiányában ismerte-e meg.” (bírói döntés, 4-5. oldal, kiemelés tőlünk.)

- [7] Az Alaptörvény-ellenes bírói döntés végkövetkeztetése szerint „egyértelműen megállapítható és eldönthető volt az, hogy az alperes a felperesi levéltitok megismerésével és a magántitok nyilvánosságra hozatalával nem követett el személyiségi jogsértést. **A [...] jogvita elbírálásához szükséges bizonyítékok rendelkezésre bocsátása a Pp. 164. § (1) bekezdése alapján a bizonyító fél kötelezettsége. Ekként a másik fél magántitkát is tartalmazó bizonyíték csatolása, ha az a per tárgyával a kereseti kérelemben, viszontkereseti kérelemben foglaltakkal releváns módon összefügg, személyiségi jogsértést nem valósíthat meg.** [...] Nem állapítható meg jogsértés amiatt sem, hogy az alperes más személy segítségét vette igénybe ahhoz, hogy a felperesi levelezés teljes anyagához hozzáférjen és a leveleket több személynek is bemutatta a magyar nyelvre történő fordítás céljából. A fordításban közreműködő személyek száma nem haladja meg azt a méltányolható mértéket, ami a jogsértést megalapozhatná. [...] A másodfokú bíróság egyetértett a felperesi fellebbezés azon hivatkozásával, miszerint levéltitok megsértése megállapításának elégséges feltétele a levél jogosulatlan megszerzése, nem szükséges a jogsértés megvalósulásához annak nyilvánosságra hozatala is. [...] Alperesnek a levéltitok megismeréséhez olyan méltányolható érdeke fűződött, amely következtében felperes levéltitok védelméhez fűződő személyiségi jogának korlátozására jogszerű lehetőség van.” (bírói döntés, 5-6. oldal, kiemelés tőlünk.)
- [8] A bírói döntésből és a jelen indítványban fentebb leírtakból szembetűnik: **felperes-indítványozó Alaptörvény II. cikkéből eredő, és annak VI. cikk (1) bekezdésében foglalt, valamint a polgári jog személyiségi jogvédelmi rendszerén keresztül is védelmezett, alapjogaival összefüggésben alapjogkorlátozási helyzetet kell értékelni.**
- [9] „Az Alkotmánybíróság az emberi méltósághoz való jogot az ún. általános személyiségi jog egyik megfogalmazásának tekinti. A modern alkotmányok, illetve alkotmánybírói gyakorlat az általános személyiségi jogot különféle aspektusaival nevezik meg: pl. a személyiség szabad kibontakoztatásához való jogként, az önrendelkezés szabadságához való jogként, általános cselekvési szabadságként, avagy a magánszférához való jogként. Az általános személyiségi jog anyajog, azaz olyan szubszidiárius alapjog, amelyet mind az Alkotmánybíróság, mind a bíróságok minden esetben felhívhatnak az egyén autonómiájának védelmére, ha az adott tényállásra a konkrét, nevesített alapjogok egyike sem alkalmazható.” [8/1990 (IV.23.) AB határozat].
- [10] Az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése értelmében **alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.**
- [11] Az igazságszolgáltatásba és a bíróságok működésébe vetett közbizalom, mint alkotmányos érték, az Alkotmánybíróság határozataiban az Emberi Jogok Európai Bíróságának esetjogán keresztül kerül hivatkozásra, például a büntetőeljárások kontextusában, és „[a]z Alkotmánybíróság [...] arra a felismerésre jutott, hogy a tisztességes eljárás követelményrendszerének érvényesítését nemcsak a terhelt alapjogi igényei, hanem a jogállami igazságszolgáltatásba vetett közbizalom megőrzése, illetve megerősítése is megkívánja.” (34/2013 (XI.22) AB határozat, [45], uo. [32], ld. még 7/2014. (III. 7.) AB határozat, [32]) Ezen alkotmányos érték védelme érdekében alapvető jog az Alaptörvény I. cikkének (3) bekezdésében foglalt jogkorlátozási klauzulája alapján tehát akkor korlátozható, amennyiben a korlátozás megfelel a **szükségesség-arányosság** tesztje követelményeinek, az Alkotmánybíróság által megfogalmazott szempontokra is figyelemmel.

- [12]Az alapjog-korlátozás **szükségessége** kapcsán az Alkotmánybíróság azt vizsgálja, hogy van-e a korlátozásnak **legitim célja**. A szükségesség hiányát az Alkotmánybíróság határozatai az alkalmassági kritérium vizsgálatával hozzák összefüggésbe, pl. „*ha a korlátozás a cél elérésére alkalmatlan, az alapjog sérelme állapítható meg.*” [2/1990 (II.18.) AB] Az indítvánnyal érintett, alaptörvény-ellenes bírói döntés vizsgálatában kiinduló feltevésként elfogadható, hogy az igazságszolgáltatásba és a bíróságok működésébe vetett közbizalom, mint alkotmányos érték védelme az alapjog-korlátozást szükségessé tevő legitim cél kritériumának megfelel. Az irányadó magyar bírósági gyakorlat – a III. pontban írtak szerint – meghatároz bizonyos feltételeket, amelyek fennállása esetén a személyiségi jogsértésre képes (magánszféra-sértő) bizonyítékok felhasználhatóak bírósági eljárásokban. Alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés marad azonban, hogy az említett legitim cél védelme *ab ovo* felmentést ad-e minden olyan alapjogsérelem (korlátozás) alól, amelynek célja az alapjog jogosultjával szembeni bizonyíték megszerzése. További alkotmányjogi jelentőségű kérdés az is, hogy az alapjogsérelemmel érintett bizonyítékok illetve bizonyítási helyzetek között a legitim cél megítélése körében felfedezhetők-e bizonyos alkotmányjogilag releváns különbségek, amelyeket vizsgálni szükséges.
- [13]Az indítvánnyal érintett, alaptörvény-ellenes bírói döntés az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében foglalt alapjog-korlátozási klauzula követelményeit azzal sértette meg, hogy az alapul fekvő per alperese által jogellenesen megszerzett, majd nyilvánosságra hozott magántitkok (elektronikus levelek) hatósági, bírósági eljárásban való felhasználásának legitim célt tulajdonított, és ezzel megtagadta a felperes-indítványozó Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésében foglalt alapjogainak a polgári jog személyiségi jogvédelmi eszköztárán keresztül érvényesíthető védelmét abban a perbeli helyzetben, amelyben az alperes az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésébe ütköző alapjogsértéssel megszerzett bizonyítékokat – jogsértés hiányában – használt fel a felperes-indítványozó ellen.
- [14]A III. pontban írt bírói gyakorlat jogsértés bizonyítására, vagy jogsértés közvetlen veszélyének bizonyítására közérdekből, illetve jogos magánérdekből lehetővé teszi az alanyi személyiségi jogsértéssel (itt: alapjogsérelemmel) érintett bizonyíték perbeli előterjesztését, és ezáltal az érintett bizonyítékkal összefüggő alapjogsértés miatti polgári jogi jogvédelmet megtagadja. Az alperes magánszféra-sértéssel megszerzett bizonyítékokat a tényállás szerinti hatósági eljárásban anélkül használta fel, hogy a felperessel szemben vélt jogsérelmét az illetékes hatóság előtt ténylegesen érvényesítette volna, illetve a tényállás szerinti polgári perekben anélkül használta fel, hogy az általa állított jogsérelem a polgári perben érvényesíthető lett volna. Az indítvánnyal érintett bírói döntés alaptörvény-ellenesen és a III. pontban írt bírói gyakorlattól is eltérve tagadta meg a felperes-indítványozótól az alapjogvédelmet arra hivatkozva, hogy az alapjogsérelemmel érintett levelek bizonyítékként való felhasználásának ténye a felperes-indítványozó alapjogsérelmét kizárja. A bírói döntés a felperes-indítványozónak szükségtelen és aránytalan alapjogsérelmet okozott azzal, hogy – a polgári jog személyiségi jogvédelmi rendszerének erre szabott keretei között – nem orvosolta felperes-indítványozó alapjogsérelmét, megtagadta tőle az alapjogvédelmet.
- [15]Önmagában egy vélt jogsértés, amelyet az alapjogot sértő fél a jogszabályok által előírt módon nem érvényesít – amint ez a sérelmezett bírói döntés alapjául szolgáló ügyben az IRM előtti eljárás során történt – illetve az egy adott eljárásban jogszabályszerűen nem érvényesíthető – amint ez a tárgyi ügyben a polgári perben történt – **nem tekinthető olyan legitim célnak**, amely miatt alkotmányos alapjog korlátozható volna, hiszen a jogkorlátozásra lehetőséget adó legitim cél – az igazságszolgáltatásba vetett közbizalom fenntartása – csak jogszabályszerűen érvényesített, illetve így érvényesíthető jogsértéshez tapadhat. Ennek következtében a bírói döntés a felperes-indítványozónak a korlátozásra okot adó **legitim cél nélkül** alapjogsérelmet okozott.
- [16]A jelen indítvánnyal érintett egyedi ügy tényállása alapján, a felperes-indítványozó álláspontja szerint az alapjog-korlátozás legitim célján túl az alapjog-korlátozás **szükségességét és alkalmasságát** is

vizsgálni szükséges. Az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésének megsértésével megszerzett bizonyíték csak akkor szolgálhatja a fentiek szerinti legitim cél elérését, ha annak alkalmazására **kényszerítő indok** szolgál. Az irányadó bírói gyakorlat a kényszerítő indokot – annak ellenére, hogy alapjog korlátozásról van szó – tágan értelmezi, és elegendőnek tarja az alapjog sértettje által az alapjogot megsértővel szembeni jogsértés (vagy annak közvetlen veszélye) bizonyítására vonatkozó indokot. Az irányadó bírói gyakorlat mögött meghúzódó elvi megfontolás szerint bármely jogsértés bizonyítására való felhasználási cél, bármely bizonyítási helyzetben kizárja az alapjogsérelmet. Ezen bírói gyakorlat túl szélesre tárja a kaput a magánszférához való jog korlátozhatósága előtt. A jelen ügyben érintett bírói döntés azonban még a fentiekben hivatkozott túlzottan megengedő bírói gyakorlat szerinti közérdekű célnak megfelelő kényszerítő indok követelményét sem veszi figyelembe, amikor jogszabályszerűen nem érvényesített, illetve nem érvényesíthető jogsértésre irányuló célt fogad el az alapjog-korlátozás legitim céljaként. Ezt a jogszabályszerűen nem érvényesített, illetve nem érvényesíthető jogsértést nem lehet pozitív jogi értelemben olyan jogsértésnek tekinteni, amilyen értelemben ezt az irányadó bírói gyakorlat használja, hanem csupán szubjektív, vélt jogsértésnek, amelyben a „jog” szótag nem jelent tételes jogot, hiszen az alapján a jogosult a jogsértés iránti igényét nem érvényesítette, illetve az erre hivatkozással nem is érvényesíthető. Az alapjogot sértő bizonyítékoknak a bírói, hatósági eljárásban – a legitim célt ténylegesen szolgáló kényszerítő indokok hiányában – való felhasználásától nem várható olyan eredmény, amely az igazságszolgáltatásba és a bíróságok működésébe vetett közbizalmat, mint alkotmányos értéket, vagy bármiféle közérdeket szolgálja, mivel ilyen esetben **hiányzik** az alkotmányos érték védelméhez fűződő olyan **kényszerítő indok**, amely az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése alapján a magánszférához fűződő alkotmányos alapjog korlátozását *feltétlenül* szükségessé tenné. Éppen a feltétlen szükségesség követelménye az, amely miatt álláspontunk szerint sem az indítvánnyal érintett bírói döntés, sem az irányadó bírói gyakorlat nem felel meg az alapjog korlátozás Alaptörvényben rögzített szabályainak.

[17]A fenti összefüggésben és kizárólag az irányadó bírói gyakorlat szerint vizsgálva, a fenti bírói gyakorlatban megengedhető alapjog-korlátozás előfeltétele a pozitív jogi értelemben vett jogsértés vagy közvetlen veszélyének bizonyítása. Ezek hiánya esetén az Alaptörvény VI. cikkének (1) bekezdésében foglalt alapjogok megsértésével megszerzett bizonyítékok felhasználása az irányadó bírói gyakorlat szerint a polgári perben minden esetben alapjogsértő, illetve az alapjogok védelmére rendelt személyiségi jogok sérelmével is jár. Az alapjog-korlátozás (ti. maga a bizonyíték) esetleges bizonyítási alkalmasságát csak abban az esetben lehet ilyenkor vizsgálat tárgyává tenni, ha az előfeltétel, ti. maga a fenti értelemben vett jogsértés vagy annak közvetlen veszélye, adott.

[18]A felperes-indítványozó álláspontja szerint a jelen ügyben az ismertetett alkotmányjogi fenntartásokkal kezelt irányadó bírói gyakorlat által megkövetelt alapjog-korlátozási feltételeket is megsértette az indítvánnyal érintett bírói döntés, amikor pozitív jogi jogsértés vagy annak közvetlen veszélye bizonyítására vonatkozó bizonyítási cél hiányában tagadta meg az alapjogvédelmet az felperes-indítványozótól. Tekintettel arra, hogy a fentebb kifejtett álláspontunk szerint az irányadó bírói gyakorlat alaptörvény-ellenesen megengedő az alapjog-korlátozás tekintetében, így a pozitív jogi értelemben vett jogsértés kényszerítő indokát sem alkalmazó bírói döntés alaptörvény-ellenessége még sokkal nyilvánvalóbb.

III.

- [1] A fentiekből is egyértelműen kitűnik, hogy az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésében foglalt, és a polgári jogi személyiségi jogvédelmi rendszer által is védett, alapjogok sérelmével megszerzett bizonyítékok polgári perbeli felhasználásának megengedhetősége vonatkozásában nehéz egyértelmű válaszokat találni, és alapvető jelentőségű alkotmányjogilag releváns kérdés is felmerül ezekben a helyzetekben. Nem minden egyedi esetben egyértelmű az, hogy a pozitív jogi értelemben vett jogsértés vagy annak közvetlen veszélye bizonyítására mikor, milyen feltételekkel engedhető meg az alapjogsérelem útján megszerzett bizonyíték felhasználása, azaz mikor, milyen feltételek mellett korlátozható a magánszférához való alapjog az igazságszolgáltatásba vetett közbizalom alkotmányos értékére tekintettel. Mivel e vitás helyzetek az igazságszolgáltatásba és a bíróságok működésébe vetett közbizalmat és az igazságszolgáltatás rendes működését, valamint a peres felek tisztességes eljárásához és magánszférához való jogát is átfogóan érinthetik, így a felperes-indítványozó szükségesnek tartja az Alkotmánybíróság jogértelmezését. A felperes-indítványozó álláspontja szerint továbbá csak az Alkotmánybíróság helyes jogértelmezése képes orvosolni a másodfokú bíróság Alaptörvénynek nem megfelelő jogértelmezésével a felperes-indítványozónak a bírói döntéssel közvetlenül okozott alapjogsérelemet.
- [2] Az **irányadó német alkotmánybírósági gyakorlat, valamint a magyar bírói gyakorlat** áttekintésével szeretnénk néhány különböző álláspontra közelebbről rávilágítani, amelyek a magánszférasértő bizonyítékok megengedhetőségének kérdésében foglalnak állást. Ezek között olyanokat is találunk, amelyek az alapjogok horizontális hatályának elismerésén keresztül oldják fel az ilyen jellegű alapjogsérelemeket. Elsőként e körben a képmáshoz vagy hangfelvételhez való joggal kapcsolatban előforduló analógiák áttekintésével lehet az indítvánnyal érintett, alaptörvény-ellenes bírói döntéssel megvalósított alapjogsérelem igazolásához közelebb jutni, mert a magánszférajogok részét képező képmáshoz való jog az emberi méltósághoz való joghoz kapcsolódó általános személyiségi jog része, s így az Alaptörvény II. cikkére épülő alkotmányos alapjog, melyet a polgári jog személyiségi jogvédelmi rendszere is védelmez. A német alkotmánybírósági gyakorlat figyelembe vétele amiatt sem látszik indokolatlannak, mert a magyar Alaptörvény és a *Grundgesetz* (GG) egyaránt az emberi méltósághoz való jogból származtatja a magánszférához való jogot, valamint azt kiegészíti az általános személyiségi jog gyakorlásából (pl. a személyiség szabad kibontakoztatásából) fakadó jogok polgári jogi és alkotmányjogi védelmével is, s ezáltal megkülönböztetett alapjogi védelemben részesítik azt.
- [3] A német Alkotmánybíróság (továbbiakban: BVerfG) gyakorlatában a jogosulatlanul készített hangfelvételek kapcsán – a polgári perben keletkezett tanúbizonyítás eredményének bírói értékelhetősége körében – megjelenik az emberi méltósághoz való jog részét képező „kimondott szó joga” (*Recht am gesprochenen Wort*; vö. BVerfGE 34, 238; BVerfGE 54, 148; BVerfGE 106, 28). Az alapkérdés ezen ügyekben az, hogy értékelhető-e bizonyítékként a polgári perben az a tanúvallomás, amellyel egy telefonbeszélgetés tartalmát – az azt a beszélő tudta, illetve hozzájárulása nélkül hallgató – harmadik személy tanúvallomásával kívánják bizonyítani.
- [4] A BVerfG a *Mithörvorrichtung* ügyben (BVerfGE 106, 28) két polgári perben hozott ítéletet vizsgált felül alkotmányjogi panasz alapján. Az egyik ügyben a használt autó vevője a peres felek között létrejött szerződés felbontásának tényét egy telefonbeszélgetésre alapította, amelyet az eladóval folytatott, és amely telefonbeszélgetést a vevőn kívül az édesanyja is hallotta, akinek tanúvallomása alapján a másodfokú bíróság helyt adott a keresetének és az eladót marasztalta. Az alapul fekvő másik ügyben egy bérleti jogviszony megszűnésére vonatkozó jogok és kötelezettségek tartalmát a felek egymással jórészt telefonon beszélték meg, de a perben vitássá vált ezen jogok és kötelezettségek pontos tartalma, amelyeket a felperes a telefonbeszélgetést kihangsúlyozás útján vele

együtt halló leánya tanúvallomásaival bizonyított és a jogerős ítélet a másik felet e tanúvallomás alapján marasztalta.

- [5] A BVerfG álláspontja szerint a tanúvallomások bírói értékelése a német alaptörvény (GG) 2. cikk (1) bekezdésébe, az emberi méltósághoz való jogot védelmező rendelkezésekbe ütközik, és ezért sérti az GG-t. A BVerfG szerint az emberi méltósághoz való jogot védő rendelkezések részét képezi az alkotmánybírói esetjog alapján az ún. „kimondott szóhoz fűződő jog” (*Recht am gesprochenen Wort*), amely „biztosítja az önmeghatározást a személy saját megjelenése felett” (vö. BVerfGE 54, 148 {155}). A BVerfG szerint ehhez az alapjoghoz tartozik az is, hogy magunk döntsük el azt, hogy a kommunikáció tartalmát egyedül a beszélgetőpartner vagy egy meghatározott személyi kör vagy a nyilvánosság ismerhesse meg. A személyiség szabad kibontakoztatása keretében gyakorolt önmeghatározáshoz fűződő jog tehát – a BVerfG értelmezésében – kiterjed annak a személyi körnek a meghatározására, akik a beszélgetés tartalmáról tudomást szerezhetnek.
- [6] A BVerfG szerint a telefonbeszélgetéseket kihangosítón keresztül hallgató tanúk vallomásainak bizonyítékként történő figyelembe vétele a kimondott szóhoz fűződő jogot sértette, és ezért megállapította a bizonyítékok felhasználásának alaptörvény-ellenességét. A BVerfG kimondta, hogy az ügyekben érintett indítványozók gyakorolták a beszélgetéseik címzettjeinek megállapítására vonatkozó önmeghatározási jogukat, kommunikációjuk nem meghatározatlan személyi kör felé irányult, ám beszélgetőpartnereik az általuk így gyakorolt önmeghatározási jogot figyelmen kívül hagyták akkor, amikor harmadik személyek részére a másik fél által fel nem ismertén a kommunikációt – függetlenül annak tartalmától vagy bizalmas jellegétől – hallhatóvá tette. Az alkotmányos védelem azonban megszűnik, hangsúlyozta a BVerfG, amennyiben a kommunikációt folytató a beszélgetés más általi hallgatásához hozzájárul, lényegében ez a hozzájárulás jelenti az általános személyiségi jogból fakadó önmeghatározási jog gyakorlását, ezért a hozzájárulás megtörténtének ténye az adott ügyben döntő fontosságú.
- [7] Mivel az I. és II. pontokban az igazságszolgáltatásba és a bíróságok működésébe vetett közbizalmat, mint alkotmányos értéket az alapjog-korlátozás legitim céljával kapcsolatban már vizsgáltuk, így ezen a ponton utalni kell a BVerfG ilyen összefüggésben képviselt álláspontjára. E szerint **önmagában a működőképes igazságszolgáltatáshoz fűződő közérdek** (vö. BVerfGE 106, 28 {57}) **nem alapozza meg** az általános személyiségi jog sérelmével megszerzett bizonyíték felhasználhatóságát a bírósági eljárásokban, és csak olyan esetekben képzelhető el az általános személyiségi jog megsértésével szerzett bizonyíték büntető- vagy polgári eljárásban való alkotmánnyal összeegyeztethető felhasználhatósága, amikor „olyan további szempontok jelennek meg, amelyekből adódóan a bizonyítékként való felhasználás lehetősége a személyiség korlátozása ellenére alkotmányos védelmet élvez (vö. BVerfGE 106, 28 {57 f}), ilyen szempontok lehetnek pl. a *különösen súlyos bűncselekmények felderítése* (BVerfGE 106, 28 {57}, BVerfGE 34 238 {248 f}, BVerfGE 80 367 {380 f}) vagy a *polgári perben* előálló olyan helyzet, amelyben az **„egyik fél bizonyítási szükséglete az átlagos bizonyításhoz fűződő érdeken túlmenő, különös jelentőséggel bír a fél jogérvényesítése szempontjából”** (BVerfGE 206 28 {58 f}, kiemelés tőlünk).
- [8] A BVerfG álláspontja szerint tehát polgári eljárásban ilyen lehetőség akkor állhat fenn, ha a bizonyítási eljárás érdekében az egyik fél jogérvényesítése az átlagos bizonyítási érdekhez képest *különös jelentőséggel bír*. Ez általában olyan esetekben jellemző, amikor a **bizonyítást folytató fél szükséghelyzetben vagy ahhoz hasonló helyzetben van** (BVerfGE 206 28 {59}), vagy ilyen példa a titkos hangfelvétel készítése a *névtelen telefonáló azonosítása* érdekében, aki más személynek adta ki magát abból a célból, hogy ennek leple alatt veszélytelenül rágalmazhasson. (BGH, NJW 1982, {277 f}) A *Bundesgerichtshof* (BGH) esetjoga szerint akkor is megengedett az általános személyiségi jog korlátozása, ha „ezzel a másnak a *vele szembeni nehezen vagy egyáltalán el nem hárítható, a*

hívásbeli egzisztenciáját veszélyeztető büntetőjogilag üldözendő támadását hárítja el” (BGH, NJW 1994, 2289 {2292 f}).

- [9] A BVerfG álláspontjával ellentétben az **irányadó magyar bírói gyakorlat** nem követeli meg az alapjogi gyökerű személyiségi jogoknak a bizonyítás érdekében való korlátozásához a fél átlagos bizonyítási érdekét meghaladó, a fentiek szerint részletezett különös jelentőséggel bíró körülmények fennállását; elegendőnek tartja az alapjog-korlátozáshoz a bizonyító fél jogérvényesítéséhez fűződő *átlagos* érdekét, amikor csak a pozitív jogi értelemben vett jogsértés bizonyítására, vagy jogsértés közvetlen veszélyének bizonyítására vonatkozó célnak a közérdekkel illetve jogos magánérdekkel történt alátámasztottságát hangsúlyozza. Az irányadó magyar bírói gyakorlat tehát – amint ez az alább írtakból is látszik – a német alkotmánybírói és rendes bírósági gyakorlathoz képest *lényegesen enyhébb feltételek fennállása esetén (pl. bizonyítási szükséghelyzet nélkül is)* lehetőséget nyújt alapjogsértő, itt magánszféra-sértő bizonyítéknak a polgári eljárásban történő felhasználására, és ennek következményeként a magánszférához való alapjog védelemének megtagadásában álló korlátozására.
- [10] A BVerfG a kimondott szóhoz fűződő jog alkotmányjogi hatásmechanizmusa körében a jogállamiság elvéből indult ki, melyből a bizonyítási jog, különösen a bizonyítási teher szabályai tisztességes kezelésének kötelezettsége következik (vö. BVerfGE 52, 131 {145}). A bizonyítás-felvétel körében olyan életbeli tényállások kinyilvánítására és értékelésére kerülhet sor, „amelyek alapjogi jellegű védelmet élveznek a harmadik személyek általi tudomásszerzéssel szemben”, ezért a bíróságnak, ha a bizonyítás lefolytatása és értékelése körében hangfelvétellel kíván figyelemmel lenni, vizsgálnia kell azt, hogy a hangfelvétellel érintett személy személyiségi jogával a hangfelvétel bizonyítékként való figyelembe vétele összeegyeztethető-e?” (BVerfGE 106, 28 {53})
- [11] A kimondott szóhoz fűződő alapjog védelmének sajátos határvonala jelenik meg a BVerfG ún. *Tonband* döntésében (BVerfGE 34, 238), amely egy büntetőügyben, még bizonyítható jogsértés megléte esetén is kimondta az alapjogsértő bizonyíték felhasználhatóságának alaptörvény-ellenességét. Az ítélet egy büntető ügyben hozott, jogerős, nem érdemi olyan bírósági határozat alaptörvény-ellenességét állapította meg, amely egy ingatlan adásvételéről szóló tárgyalást titokban rögzítő hangfelvétellel az alkotmányjogi panaszt előterjesztő személy ellen csalás, adócsalás illetve okirat-hamisítás miatt folyó büntető eljárásban bizonyítékként való felhasználását engedélyezte.
- [12] A BVerfG álláspontja szerint alapvetően mindenki *maga és egyedül döntheti el azt is, hogy szavait ki rögzítse és azt is, hogy játszható-e* s ha igen kinek a jelenlétében játszható le újra a felvételen rögzített hang. Mindez mindenesetre még nem zárja ki feltétlenül azt, hogy olyan esetekben, amikor ez a *közösség túlnyomó érdekeiből kényszerítően* adódik, a titokban készült hangfelvétel büntetőeljárásban történő felhasználására vonatkozó védelemre érdemes terhelti érdeknek is háttérbe kell húzódnia.
- [13] A BVerfG az emberi méltósághoz való jog értelmezésében kimondta, hogy a **„saját szóhoz való jog”** (*Recht am eigenen Wort*) egy alapjog arra, hogy *„papír nélkül” beszélhessünk anélkül, hogy később minden egyes szavunkhoz kötve lennénk*. A beszédben a beszélő személyiségének sajátképpenisége jut kifejezésre, akinek joga van arra, hogy a beszédjét szabadon, külső hatásoktól mentesen, a bizalmatlanság és a gyanú érzése nélkül folytassa (vö. BVerfGE 6,32 {41}). A BVerfG álláspontja szerint azon alkotmányos rendelkezés, amely szerint az egyénnek az intim szféráját képező ezen magterületre figyelemmel kell lenni, a GG. 2. cikk (1) bekezdése (az emberi méltósághoz való jog) szerinti a **személyiség szabad kibontakozásának jogára** (*Recht auf freie Entfaltung der Persönlichkeit*) vezetődik vissza, mely rendelkezés tartalmának és érvényesülési területének meghatározásakor figyelemmel kell lenni a GG. 2 cikk (1) bekezdésében foglalt emberi méltósághoz való alapjogra is.

- [14]A BVerfG szerint ezen túlmenően figyelemmel kell lenni arra is, hogy a GG. 19. cikk (2) bekezdése alapján a 2. cikk (1) bekezdése szerinti alapjog lényeges tartalmában érinthetetlen, **csupán a közösség érdekének túlnyomó jelentősége esetén lehet az magánélet kibontakoztatása abszolút módon védett magtartományába beavatkozni**. Alapvetően mindenki maga és egyedül állapítja meg azt, hogy ki veheti fel a hangját, illetve hogy felvehető-e a hangja, és ha igen, akkor kik jelenlétében játszható le újra.
- [15]Az indítvánnyal érintett alaptörvény-ellenes bírói döntés vizsgálatában kiemelt hangsúllyal elfogadható a BVerfG azon érvelése, miszerint az ember szava és hangja a hangfelvételen az embertől elválik és egy rendelkezésre álló formában önállósul. A személyiség érinthetlensége nagyfokú sérelmet szenvedne, amennyiben mások az érintett akarata hiányában vagy éppen annak ellenére a nem nyilvánosan elmondott szavakkal tetszés szerint rendelkezhetnének. Ugyanez a helyzet a jelen indítvánnyal érintett bírói döntés tárgyát képező, alapjogsérelem útján nyilvánosságra hozott és felhasznált elektronikus levelezés esetében is. Az elektronikus levélben és a szóban történő kommunikáció egyaránt az abban megnyilvánuló személyiség intim szférájával azonos kapcsolatban áll. A hangfelvételhez hasonlóan az e-mail – noha írásban, de „papír nélkül” közölt „saját szavak” összessége – elválik az embertől, és külön materiális formában felhasználhatóvá válik. Bizonyítékként történő felhasználhatóságukra – alapjogsértéssel való megszerzés esetén – tehát álláspontunk szerint ugyanazon szabályok vonatkoznak, mint a képmásra vagy hangfelvételre. Mivel az Alaptörvény és a GG az érintett alapjogokat közel azonos módon és mértékben védik, a BVerfG fenti döntését a felperes-indítványozó a jelen indítványban kifejtettekre vonatkoztatva megfontolásra alkalmasnak és érdemesnek ítéli.
- [16]Az alábbiakban az irányadó magyar bírói gyakorlatot tekintjük át, amely pozitív jogi értelemben vett jogsértés illetve annak közvetlen veszélye bizonyítására közérdekből, illetve jogos magánérdekből megengedhetővé nyilvánítja és lehetővé teszi az alanyi jogsértés (ti. személyiségi jogsértés és ezen keresztül alapjogsérelem) útján megszerzett bizonyítékok felhasználását polgári perekben, és erre tekintettel az alapjogsértést polgári jogi értelemben jogszerűnek megítélve a jogvédelmet megtagadja. Ezen ügyekben meghozott eseti döntések is a képmáshoz és hangfelvételhez való joghoz kapcsolódnak, de a fentebb írtak szerint, alkalmazhatóak az elektronikus levelezés, a levéltitok és az egyéb kapcsolattartás védelmére és tiszteletben tartására is, amely alapjogokat az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése és a polgári jogi személyiségi jogvédelem rendszere is védelmezi.
- [17]A **BH1985.57** (BH1) ügyben a Kúria, akkori Legfelsőbb Bíróság pozitív jogi értelemben vett birtokháborításban megnyilvánuló **jogsértést állapított meg**, amelynek bizonyítására készítették az alperesek a felperessel szemben használni kívánt **hangfelvételt, a felperes által ellenük elkövetett jogsértés bizonyítására**. A bíróság álláspontja szerint a felvétel elkészítése nem volt jogellenes, annak felhasználhatóságával kapcsolatban pedig megállapította, hogy bíróság vagy más hatóság előtt folyó eljárásban nem lehet „*az egyébként is jogsértés nélkül készült hangfelvétel felhasználását visszaélésnek tekinteni, ha az a hangfelvétel felhasználójával szemben elkövetett jogsértéssel kapcsolatos bizonyítás érdekében történik.*”
- [18]A BH1-ben megfogalmazottak az indítvánnyal érintett bírói döntés kapcsán analógiaként csak részben alkalmazhatóak, hiszen az indítvánnyal érintett egyedi ügyben feltárt tényállásból (ld. 12.P.21.549/2012/16. sz. ítélet, 2. oldal) kitűnik, hogy az alperes az alapjogsértő bizonyítékok megszerzése körében az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésében foglalt alapjogokkal kapcsolatos jogsértést követett el. Az indítvánnyal érintett bírói döntésben feltárt tényállás szerint alperes unokaöccse „*számítógépes és angol nyelvű ismeretei segítségével a számítógépbe lépve a felperes dokumentumait megnyitotta, majd felperes angol nyelvű levelezését elolvasta. Ezt követően felperes Outlook levelezési programjába lépve további leveleket nyitott meg, olvasott el, illetve nyomtatott ki. Ezen leveleket [többek] segítségével magyar nyelvre fordította.*” Később pedig: „*A másodfokú*

bíróság egyetértett a felperesi fellebbezés azon hivatkozásával, miszerint a levéltitok megsértése megállapításának feltétele a levél jogosulatlan megszerzése.” Az indítvánnyal érintett bírói döntés nem hagy kétséget afelől, hogy az alperes a házassági tanácsadások során illetve hatósági, bírósági eljárásban is felhasználta a felperes magántitkát, így a magántitok felhasználása, mint a polgári jog szerint szankcionált személyiségi jogsértés bekövetkezése a jelen ügyben kétséget kizáróan megállapítható.

[19]Abban a részében azonban a BH1 a jelen ügyben is megfelelő analógiaként szolgál, hogy az eseti döntésben a hangfelvételhez kapcsolódóan a magánszférához való alapjogot a bíróság a pozitív jogi értelemben vett jogsértéssel összefüggő bizonyítékként történő felhasználás céljára tekintettel korlátozta. A BH1 nem tartalmaz arra vonatkozó utalást, hogy az alapjog korlátozásnak a pozitív jogi értelemben vett jogsértés jellegére vagy a bizonyítási helyzetre, alternatív bizonyítékok meglétének hiányára vonatkozóan további, bíróság által relevánsnak ítélt feltételei volnának. Figyelemre méltó azonban a BH1 azon érvelése, amely szerint „az igazság kiderítéséhez fűződő fontos társadalmi érdekre tekintettel a jogellenesen megszerzett bizonyíték is felhasználható”. Ebből következően az eseti döntés a magánszférához való jogot az igazság kiderítéséhez fűződő közérdekkel szemben feltétlenül korlátozandónak tartja.

[20]Ez a rendszerváltás előtt született bírói álláspont a jogállam keretei között nem tartható fenn, hiszen az igazság kiderítésének feltétlen elsőbbsége adott esetben a magánszférához fűződő alapjog lényeges tartalmát vonja el, amely feltétlenül Alaptörvénybe ütközik, az I. cikk (3) bekezdésének sérelme által. Noha a rendelkezésre álló későbbi bírói gyakorlat a fenti mérlegelést *expressis verbis* nem tartalmazza, az alapjog parttalan korlátozhatósága, így a korlátozhatósághoz a közösség túlnyomó érdekét alátámasztó körülmények tényleges fennállása megkövetelésének elmulasztása egyértelműen arra utal, hogy e bírói gyakorlat mögött továbbra is az ún. anyagi igazság feltétlen elsőbbsége, mint a korábbi, szocialistának nevezett jogrend szerint a polgári perrendtartás egyik alapelve húzódik meg. Ezen ok miatt is szükséges az irányadó bírói gyakorlatnak az alapjog-korlátozás szempontjából történő vizsgálata, és ezzel összefüggésben alkotmányos követelmény meghatározása.

[21]Lényegében a BH1 érvelésére épül a **BDT2011.2442** sz. döntés (Szegedi Ítéletábrla, továbbiakban: BDT1) is. Az ügyben a bíróság megállapította, hogy az adott ügyben nem vitás tény, hogy az alperes a felperes **hozzájárulása nélkül készített felvételt a felperes jogsértésének** (hulladékégetéssel megvalósított birtokháborítás) **bizonyítására, de a felvétel készítése és felhasználása abból a célból történt, hogy az alperes igazolni tudja, hogy felperes valóban elkövette a szabálysértést.** A döntés érvelése szerint személyiségi jogsértéssel készített bizonyíték felhasználása kimenthető: „*Nem minősül visszaélésnek a képmás vagy hangfelvétel készítése avagy felhasználása, amennyiben arra közvetlenül fenyegető vagy már bekövetkezett jogsértés bizonyítása érdekében közérdekből vagy jogos magánérdekből kerül sor, feltéve, hogy a képmás vagy hangfelvétel készítése vagy felhasználása a bizonyítani kívánt jogsértéshez képest nem okoz aránytalan sérelmet.*” A magánszférához és magántitokhoz való jog védelme körében felhívható **személyiségi jog sérelme** (ti. az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésében foglalt korlátozása) a BDT1 szerint – összhangban az Alaptörvénnyel – **akkor válik jogszerűvé, ha a korlátozásra legitim cél érdekében, kényszerítő indokból (ti. pozitív jogi értelemben vett jogsértés bizonyítása vagy megelőzése érdekében) – tehát szükségesen – kerül sor; továbbá, ha a személyiségi jog ennek érdekében történt korlátozása nem aránytalanul súlyos.**

[22]A BDT1-ben az alapjog-korlátozásnak a szükségesség-arányosság tesztjére történő építkezése ugyan már felismerhető, a szükségességhez kapcsolódó legitim céllal összefüggő kényszerítő indok köre azonban továbbra is a pozitív jogi értelemben vett jogsértés vagy annak közvetlen veszélye bizonyítási irányultságában kerül meghatározásra, és a jogkorlátozásnak nincsenek a fél átlagos

bizonyítási érdekét meghaladó olyan követelményei, amelyek a közösség túlnyomó érdekének fennállását támasztják alá, és így az alapjog-korlátozás Alaptörvény-konform határait volnának képesek kijelölni. Ezért alkotmányjogilag releváns lényegét tekintve a BDT1 nem különbözik a BH1-től.

[23]Az igazságszolgáltatásban és a bíróságok működésébe vetett közbizalom védelmét támasztja alá a BDT1 szerint alkalmazott jogkorlátozás akkor, ha arra *közvetlenül fenyegető vagy már bekövetkezett jogsértés bizonyítása érdekében* került sor, azonban az alkalmazott alapjog-korlátozásnak *alkalmasnak is kell lennie arra, hogy védelmezze azt.* A BDT1 a szükségesség-alkalmasság viszonyrendszeren kívül az **arányosság** kérdését is vizsgálja és megállapítja, hogy a jogellenesen készített képfelvételből a pozitív jogi értelemben vett jogsértés ténye megállapítható, és az alapjogsértéssel okozott sérelem azért **nem aránytalan, mert a jogszerűtlen felhasználás csakis a bírósági eljárásban történt, és a jogosultat az általa vitatott tények kiderülésén kívül egyéb hátrány nem érte.**

[24]A BDT1 annyiban különbözik az indítvánnyal érintett bírói döntéstől, hogy ez utóbbiban az alperes az alapjogsérelemmel megszerzett leveleket nemcsak hatósági, bírósági eljárásokban, hanem mások, így házassági tanácsadók előtt, illetve három az alperes részére fordítást végző személy előtt is nyilvánosságra hozta, és ennyiben a bírói döntéssel megvalósult alapjog korlátozás aránytalan is. A felperes-indítványozót ért egyéb hátrányok kérdésén az indítvánnyal érintett, alaptörvény-ellenes bírói döntés kapcsán az alábbiakban még értékeljük.

[25]A **BDT2009.2126** sz. döntés (Pécsi Ítéletábra, továbbiakban: BDT2) szintén jogsértés bizonyítására elkészített hangfelvételekkel kapcsolatos. A bíróság ezen ügyben is pozitív jogi értelemben vett **jogsértést állapított meg** egy kölcsönrel kapcsolatos jogvitában a felperes terhére, annak valótlan állításai miatt, **amelynek bizonyítására az alperes a hangfelvételeket** a polgári perben felhasználta. A BDT2 szerint a hozzájárulás nélkül készített és bírósági eljárásban hozzájárulás nélkül felhasznált hangfelvétel nem alapozza meg a személyiségi jog megsértését, ha a hangfelvétel személyiségi jogot sértő voltára a jogosult azért hivatkozik, hogy azzal a *saját hamis tényállítását leplezze.* A hangfelvétel engedély nélküli készítése sérti az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésében és a polgári jog személyiségi jogvédelmi rendszerében védelmezett jogokat, a személyiségi jog-érvényesülését azonban korlátozza az, ha a jogot a jogosult arra használja, hogy azzal saját valótlan tényállításait leplezze, tehát ez esetben az alapjog jogosultjának magatartása az igazságszolgáltatásban és a bíróságok működésébe vetett közbizalom alkotmányos értékebe ütközik, így kényszerítő indokból, legitim céllal korlátozható. Ilyen esetekben az alapjog korlátozása egyrészt *szükséges,* továbbá az alkalmazott korlátozás az igazságszolgáltatásban és a bíróságok működésébe vetett közbizalom védelmére – összhangban a bírói gyakorlatban megjelenő kimentési okokkal – alkalmas, és a személyiségi jog ennek érdekében történt korlátozása nem aránytalan.

[26]A BDT2 szerint egy pozitív jogi értelemben vett jogsértést az alapjogsértő bizonyíték felhasználásával bizonyítottak egy polgári eljárásban az alapjog jogosultja tényállításait cáfolva. A BDT2 annyiban tér el a BH1-től illetve a BDT1-től, hogy a tényállás szerint *a hangfelvételen kívül más bizonyítéka a bizonyító félnek nem állt rendelkezésre, tehát a tényállás szerint bizonyítási szükséghelyzetben használta fel az alapjogsértéssel érintett hangfelvételt,* amely „*egyedüli bizonyíték*” volt, és erre tekintettel került megállapításra a jogkorlátozásra okot adó méltányolható magánérdek. Noha a BDT2 tényállása szerint a bizonyítási szükséghelyzet fennállt, az indokolásból nem állapítható meg az, hogy kimondottan csak ez az egyedüli körülmény tette volna indokolttá az alapjog korlátozást, ezért ezen körülménynek a tényállással való összefüggésen túl további, az alapjog korlátozás tekintetében releváns jelentőség nem tulajdonítható.

- [27]Az indítvánnyal érintett, alaptörvény-ellenes bírói döntés esetében a BDT2 szerinti mérlegelés nem alkalmazható, és a személyiségi jogsérelem, valamint az alapjogsérelem megállapítható, mivel – az itt alább írtak szerint – nem valósult meg sem pozitív jogi értelemben vett jogsértés, és így nem volt azt valótlannul tagadó állítás sem a felperes-indítványozó részéről.
- [28]Amennyiben BH1, BDT1 és BDT2 mérlegelési szempontjait az indítvánnyal érintett bírói döntésre alkalmazzuk, akkor a következőket kell megállapítani:
- [29]Az indítvánnyal érintett bírói döntés az alapjául szolgáló egyedi ügyben első fokon eljáró bíróság ítéletét, annak részeként pedig az alábbi tényállást hagyta helyben. „2010 év februárjában folytatott telefonbeszélgetés során alperes a felperest a levelezéseire utalva számon kérte, majd 2010. év február 24. napján az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium Polgárjogi Kodifikációs és Nemzetközi Magánjogi Főosztályánál [továbbiakban: IRM] eljárást kezdeményezett az 1986. évi XIV. törvény 3. és 4. cikkelye okán, valamint a 7/1988 (VIII.1) IM rendelet alapján a gyermekek Magyarországra történő vissza hozatala iránt. **A megismert felperesi [...] leveleket az iratok részévé tette.** 2010. évben a felperes mindkét gyermekkel Magyarországra hazatért, így az eljárás során hiánypótlási kötelezettségének nem tett eleget, **a nemzetközi eljárás megindítása nem történt meg.** [...] 2011 novemberében a felek életközössége megszakadt, felperes a Gödöllői Városi Bíróságon [...] a házasság felbontása [...] iránti eljárást kezdeményezett. [...] **Alperes felperes levelezését a peres iratokhoz csatolta**” (ld. 12.P.21.549/2012/16. sz. ítélet, 5-6. oldal, kiemelés tőlünk.).
- [30]E tényállás ismeretében a másodfokú bíróságot a felperes-indítványozónak az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésében foglalt alapjogai korlátozására **sem kényszerítő indok, sem feltétlen szükségesség** [vö. pl. 20/1990 (X.4.) AB határozat, III. pont; 7/1991 (II.28.) AB határozat, III. pont] nem kellett volna, hogy vezesse, a bíróság azonban mégis alaptörvény-ellenesen – az I. cikk (3) bekezdésébe ütköző módon – korlátozta felperes-indítványozó Alaptörvényben biztosított, és a VI. cikk (1) bekezdésében foglalt jogait.
- [31]**Kényszerítő indok** az alapjog-korlátozásra azért nem állt fenn, mert a felperes-indítványozó a fent ismertetett tényállás tényei alapján az alperes sérelmére nem követett el olyan pozitív jogi értelemben vett jogsértést, amelynek bizonyítására az alperes az alapjogsértő bizonyítékokat —a bírói gyakorlat által támasztott feltételeket figyelembe véve— a polgári eljárásban bizonyítékként felhasználhatta volna, s erre tekintettel a felperes-indítványozó magánszférához fűződő alapjoga —az irányadó bírói gyakorlat értelmében – korlátozható lett volna. Alperes előkészítő eljárást indított az IRM Polgárjogi Kodifikációs és Nemzetközi Magánjogi Főosztályánál, de a hiánypótlási felhívást követően az alperes a felperes-indítványozó alperes által vélt jogsértése miatt az érdemi eljárást már nem indította meg. (12.P.21.549/2012/16. sz. ítélet, 2., 6. oldal). Ebből a tényből az következik, hogy az alperes a vélt sérelmét **maga sem tekintette pozitív jogi értelemben vett jogsértésnek**, hiszen a jogérvényesítéséhez a tételes jog szerint rendelkezésére álló eszközöket nem vette igénybe. Az IRM előtt az alperes – a hatóság felhívása ellenére – ugyanis nem indított a vélt jogsértését **hatékonyan orvosolni képes eljárást**, ennek hiányában az előkészítő eljárásban felhasznált felperesi levelek miatti alapjogsérelem tekintetében a korlátozás vonatkozásában a szükségesség és az alkalmasság követelménye – a legitim célhoz kapcsolódó kényszerítő indok és így a feltétlen szükségesség hiánya miatt – teljesen hiányzik.
- [32]Amint erre korábban is hivatkoztunk, a felperes-indítványozó álláspontja szerint az irányadó bírói gyakorlatban alkalmazott alapjog korlátozási mércét a felperes-indítványozó nem tartja az Alaptörvénnyel összeegyeztethetőnek, ebből következően az ennél alacsonyabb szintű alapjogvédelmet nyújtó bírói döntést még inkább Alaptörvénybe ütközőnek véli. Mindezt a felperes-indítványozó az indítvánnyal érintett, alaptörvény-ellenes bírói döntésben foglalt azon mérlegelésre alapítja, amely a felperes-indítványozó magánszférához való jogának védelmét (i) az alperes

sérelmére elkövetett **pozitív jogi értelemben vett jogsértés vagy annak közvetlen veszélye hiányában**; és (ii) ehhez képest az **alperes bizonyításhoz fűződő érdekének teljes hiányában**; továbbá (iii) a hatósági, bírósági eljárásban való **felhasználás pusztá ténye alapján – feltétlen szükségesség hiányában** – tagadta meg, megsértve ezzel az Alaptörvény I. cikk (3) és VI. cikk (1) bekezdéseit.

- [33]A BDT1 szerint a személyiségi jogsérelemmel okozott alapjog-korlátozás arányossága megállapítható, ha a peres felet a vitatott tények általi kiderülésén kívül **egyéb hátrány** nem érte. Az indítvánnyal érintett egyedi ügyben levont ilyen következtetés nem alapos, és így az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel a felperes-indítványozónak okozott alapjogsérelem nem meríti ki az arányosság követelményét. A BDT1 érvelését követve, amennyiben egyéb hátrány is ér egy peres felet, akkor az alapjog-korlátozás már aránytalannak minősül. Az indítvánnyal érintett egyedi ügyben a vitatott tények kiderülésén kívül a meghozott bírói döntés a felperes-indítványozóra nézve elmarasztaló, amely önmagában a felperes-indítványozót ért egyéb hátrány. A jelen indítvánnyal érintett egyedi ügyben hozott bírói döntés alaptörvény-ellenessége miatt egyébként egyéb hátrány a felperes-indítványozót az általa indított más eljárásban, így a már hivatkozott 1.P.22.363/2011. ügyszámon a házasság felbontása iránt megindított perében is az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésében foglalt alapjogsérelem miatt is érte. Ennek oka az, hogy a személyiségi jogsértéssel megszerzett és az alaptörvény-ellenes bírói döntéshez vezető egyedi ügyben felhasznált alapjogsértő bizonyítékokat az eljáró bíróságok más ügyekben (ld. pl. 1.P.22.363/2011. sz. ügy) szabadon mérlegelhették, mivel az alaptörvény-ellenes bírói döntést meghozó másodfokú bíróság nem látta megalapozottnak a felperes-indítványozó részére elkövetett alanyi jogsértést, és így az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésében foglalt jogok sérelmét.
- [34]Mind a BH1, a BDT1 és a BDT2 mérlegelési szempontjai a felperes-indítványozó álláspontja szerint megalapozzák azt, hogy amennyiben az alapjogsértéssel megszerzett bizonyíték felhasználása olyan esetben történik, amikor bizonyítandó, pozitív jogi értelemben vett jogsértés nincsen, és annak közvetlen veszélye sem fenyeget, akkor az ilyen cselekmény az irányadó bírói gyakorlat szerint visszaélésnek nem minősül, hiszen nincs az alanyi jogsértést (alapjogsérelmet) kimentő kényszerítő indok és feltétlen szükségesség.
- [35]A BDT2 szerint akkor nem lehet az ilyen bizonyíték felhasználását visszaélésnek tekinteni, ha a felhasználójával szemben elkövetett jogsértéssel kapcsolatos bizonyítás érdekében történt. Az indítvánnyal érintett bírói döntés alapjául szolgáló eljárásban megállapított tényállás szerint „2010 januárjában alperes unokaöccse számítógépes és angol nyelvi ismeretei segítségével a számítógépbe belépve a felperes dokumentumait megnyitotta, majd felperes angol nyelvű levelezését elolvasta. Ezt követően felperes Outlook levelezési programjába belépve további leveleket nyitott meg, olvasott el, illetve nyomtatott ki,” majd ezeket több személy segítségével „magyar nyelvre fordíttatta.” „2011. novemberében a 1.P.22.363/2011. ügyszámon a felperes-indítványozó által a házasság felbontása iránt megindított keresetben alperes felperes angol nyelvű levelezését a peres iratokhoz csatolta”. (ld. 12.P.21.549/2012/16. sz. ítélet, 2., 6. oldal)
- [36]Ezt a helyzetet az alapjog-korlátozás szempontjából elemezve, a felperes-indítványozó álláspontja szerint kitűnik, hogy az egyedi ügyben feltárt tényállás kétséget kizáróan igazolja, hogy a fent hivatkozott, házasság felbontása iránti eljárásban előterjesztett alperesi bizonyítás a [14]-[15] pontokban írtak szerint **nem pozitív jogi értelemben vett jogsértés vagy annak közvetlen veszélyének bizonyítására irányult**.
- [37]Ezt a felperes-indítványozó arra alapítja, hogy a sérelmezett bírói **döntés sem jelöl meg** olyan a felperes-indítványozó által az alperes sérelmére elkövetett pozitív jogi értelemben vett jogsértést, amelynek bizonyítására az alapjogsértéssel megszerzett levelek szolgálhatnának. Önmagában az

indítvánnyal érintett bírói döntésben hivatkozott érvelés, hogy az alapjogsérelemmel megszerzett bizonyíték bírósági eljárásban való felhasználása azért nem valósít meg személyiségi jogsértést, mert „az a kereseti (vizontkereseti) kérelemmel releváns módon összefügg” (bírói döntés 5. oldal) nem felel meg az alapjog korlátozása tekintetében fennálló **feltétlen szükségesség** követelményének.

[38]Az indítvánnyal érintett bírói döntés álláspontja szerint a magánszférához való jog korlátozásának indokaként a bírósági eljárásban való felhasználásnak a pusztá ténye elegendő, és az irányadó bírói gyakorlat szerint megállapított pozitív jogi értelemben vett jogsértés vagy annak közvetlen veszélye bizonyítási célja fennállásának megkövetelését sem tartja már az alapjog korlátozáshoz szükségesnek. Ebből is látható, hogy a tételes eljárásjogi korlátok, valamint az alkotmányos követelmények hiánya a bírói gyakorlatot a szükségesség követelményének értelmezése körében az alapjog egyre szigorúbb védelme helyett az egyre indokolatlanabb korlátozás irányába tereli.

[39]A bírói döntés az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésének illetve I. cikk (3) bekezdésének sérelmével tagadta meg a felperes-indítványozótól a jogvédelmet, mivel alapjogait az Alaptörvény említett rendelkezéseibe ütközően, feltétlen szükségesség hiányában korlátozta. A feltétlen szükségesség követelménye azért hiányzik a polgári perben becsatolt alperesi bizonyítékok esetében, mert a feltétlen szükségességi követelményt a sérelmezett bírói döntés figyelmen kívül hagyta akkor, amikor a bírósági eljárásban való felhasználás körében pusztán a bizonyíték és az ügy releváns összefüggésének fennállása miatt korlátozta a felperes-indítványozó Alaptörvényben biztosított jogait, megtagadva tőle a jogvédelmet.

[40]Pusztán az ügy és a bizonyíték releváns összefüggése nem alapozza meg az alapjog-korlátozás feltétlen szükségességét, ehhez olyan további körülmények az elvi összemérése szükséges, mint a pozitív jogi értelemben vett jogsértés súlya és a konkrét bizonyítási helyzet szembeállítva az adott alapjogsérelemmel, hangsúlyozva, hogy polgári perben a fél oldalán fennálló általános bizonyítási érdek nem elégséges önmagában a magánszférához kapcsolódó alapjog korlátozására. A felperes-indítványozó ezen utóbbi okból tartja az irányadó bírói gyakorlatot az Alaptörvénnyel nem összeegyeztethetőnek, amint erre a III. pont szerint részletesen rámutat.

IV.

- [1] A fenti, külföldi és hazai gyakorlatból vett példák is egybehangzóan azt mutatják, hogy a polgári perben személyiségi jogsérelemmel tehát alapjogsérelemmel megszerzett illetve felhasznált bizonyítékoknak a polgári eljárásban való alkalmazhatóságával kapcsolatban **alkotmányos követelmények megállapítása mindenképpen indokolt**, ahogy azt a felperes-indítványozó az indítvány I. pontjában, illetve a [16], [17], [21], [38] pontokban is jelezte. Az indítvánnyal érintett, alaptörvény-ellenes bírói döntésben az Alaptörvény VI. cikkének (1) bekezdésében foglalt jogok megsértésével megszerzett bizonyítékokról van szó, amelyek kapcsán a sérelmezett bírói döntést meghozó másodfokú bíróság az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésébe ütköző módon korlátozta a felperes-indítványozó alapjogait, és tagadta meg tőle az alapjogvédelmet. Az alapjog-korlátozás a kényszerítő indok és a feltétlen szükségesség hiánya miatt alaptörvény-ellenes. A feltétlen szükségességet az irányadó bírói gyakorlat általában az igazság kiderítéséhez fűződő közérdekű célban határozza meg.
- [2] Az igazság kiderítéséhez fűződő érdek a polgári eljárásban is közérdek; önmagában a közérdek célja azonban nem elégséges a magánszférához kapcsolódó alapjog korlátozására, ehhez a közérdeknek olyan speciális kényszerítő körülményei adhatnak csak alapot, mint a rendkívül súlyos jogsérelem illetve a bizonyítási szükséghelyzet, amint ez a BVerfG hivatkozott döntéseiből megállapítható.
- [3] Az Alkotmánybíróság már korábban is a bíróságok egyik legfontosabb feladatáént az alapjogok védelmét határozta meg. Erre hivatkozással ítélte alkotmányosnak a sztrájkjog megtiltását az igazságügyi szervek esetében, hangsúlyozva, hogy a bíróságok működése nélkül az alapvető jogok védelme nem biztosítható (vö. 88/B/1999 AB határozat). A magánszférához való jog Alaptörvényben biztosított védelmét a polgári eljárásokban az irányadó bírói gyakorlat keretében ismertetett eseti döntések, és még sokkal kevésbé az indítvánnyal érintett bírói döntés, nem tudták az Alaptörvényben meghatározottak szerint biztosítani. Sőt az indítvánnyal érintett bírói döntés az irányadó – bár enyhébb fokban, de ettől függetlenül alaptörvény-ellenes – bírói gyakorlathoz képest a magánszférához kapcsolódó alapjogok hatékony védelmének követelménye szempontjából a parttalan korlátozhatóság irányába tett visszalépésként értékelhető. Ahhoz, hogy az alapjogsértéssel összefüggő bizonyítékoknak a polgári eljárásban történő felhasználásán keresztül az alapjog bírói korlátozása meg tudjon felelni az Alaptörvénynek, és ezzel a bíróságok az alapjogok védelme céljából az Alaptörvény által rájuk ruházott feladataikat a jogállami követelmények szerint el tudják látni, a felperes-indítványozó szerint alkotmányos követelmények megállapítása szükséges.
- [4] Azon **szélső esetekben**, alkotmányos szélsőértékek esetén, amikor az alkotmányellenesség veszélye egy-egy szabályozás hiányossága vagy túlzó ellentmondásossága okán, egy jelentős alkotmányjogi kérdésben vagy alkotmányjogi összefüggésben felmerül, – ahogy ezt a fenti példa is mutatja - akkor az Alkotmánybíróságnak lehetősége van az alkotmányosság védelmében alkotmányos követelmények megfogalmazására. Az **alapjogsérelem, különösen a magánszféra-sértés útján szerzett bizonyítékok felhasználásának kérdése a polgári perben** ilyen szélső esetnek minősül a felperes-indítványozó álláspontja szerint. Mivel sem a hatályos magyar polgári eljárásjogi szabályozás, sem az Alaptörvény nem tartalmaz iránymutatásokat és szabályokat az alapjogsértő módon megszerzett és így felhasznált bizonyítékoknak a szabad bizonyítás doktrínáját finomító ellenőrizhetőségével, vizsgálatával kapcsolatban, így – a jelen indítvány összefüggésében – az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésében foglalt alapjogoknak a védelmében hiánypótló alkotmányos követelmények megállapítása indokolt.
- [5] „Az Alkotmánybíróság csak elvontan, általános ismérvekkel csak egészen **szélső esetekre** korlátozottan határozhatja meg az állami kötelezettség kritikus nagyságát, vagyis azt a **szükséges**

minimumot, amelynek hiánya már alkotmányellenességhez vezet.” [Id. 87/2008 (VI. 18.) AB határozat, kiemelés tőlünk.] A felperes-indítványozó álláspontja szerint a jelen indítvánnyal érintett, alaptörvény-ellenes bírói döntés és az alapul fekvő egyedi ügy is jó példája annak, hogy az igazságszolgáltatásba és a bíróságok működésébe vetett közbizalom, mint alkotmányos érték vonatkozásában az alapjogsérelem útján megszerzett és felhasznált bizonyítékok megengedhetőségének, felhasználhatóságának és ekkénti minőségükben bizonyítási alkalmasságuknak a vizsgálata mindenképpen olyan szükséges minimum eljárási garancia, amelynek hiánya már alkotmányellenességhez vezet.

- [6] Az Alkotmánybíróság az elsődleges forrásból, alapjogsérelemmel – ti. a tisztességes eljáráshoz való jogon belül a terhelt védelemhez való jogának sérelmével – megszerzett bizonyítékok felhasználhatóságával kapcsolatban, egy esetben már fogalmazott meg alkotmányos követelményt a büntetőeljárás kontextusában. A 8/2013 (III.1) AB határozat egy büntetőeljárásban felhasznált, alapjog-sértéssel megszerzett bizonyíték tárgyában született, és az abban megállapított alkotmányos követelmény szerint: *„Az Alkotmánybíróság megállapítja: az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdéséből fakadó **alkotmányos követelmény**, hogy a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 48. § (1) bekezdésének alkalmazásakor a terhelt érdekében kirendelt védőt a terhelti kihallgatás helyéről és időpontjáról igazolható módon, olyan időben értesítsék, hogy a kirendelt védőnek lehetősége legyen az eljárási törvényben foglalt jogait gyakorolni és a terhelti kihallgatáson részt venni. Ilyen értesítés **elmaradása esetén a terhelt vallomása bizonyítékként nem értékelhető.**”* (kiemelés tőlünk.)
- [7] Hasonló alkotmányos követelmény a másodlagos forrásból (pl. elektronikus levelezés, hangfelvétel, képmás útján) alapjog-sértéssel megszerzett bizonyítékok polgári eljárásjogi vonatkozásában eddig – az irányadó bírói gyakorlat alkotmányosságát is kétségessé tevő problémái ellenére – nem született alkotmányos követelmény. Az idézett 8/2013 (III.1) AB határozattal összehasonlítva – a felperes-indítványozó álláspontja szerint – a jelen indítvánnyal érintett, alaptörvény-ellenes bírói döntés esetében alkotmánybírósági mérlegelés tárgyává szükséges tenni azt, hogy alapjogsérelemmel megszerzett bizonyíték felhasználása esetén – a polgári eljárásjog kontextusában – szükséges-e alkotmányos követelmények megfogalmazása az alkotmányosság valamint az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésében foglalt alapjogok hatékony védelmében. A büntetőeljárással szemben, ahol az eljárás kockázatát az állam viseli, a polgári eljárásokban ezt a kockázatot a peres fél viseli, és ezért is alapvető, hogy az egyének, mint peres felek alapvető jogainak védelme a bírósági eljárásban is teljes körű és hatékony védelemben részesüljön.
- [8] A jelenlegi bírói gyakorlat és az indítvánnyal érintett bírói döntés alapján egyáltalán nem látszik biztosítva a magánszférához fűződő alapjog olyan hatékony védelme, mint amelyet nemzetközi jogi kötelezettséggként az EJEE 8. cikke is előír. Az EJEB az *I. v. Finland (App. No. 20511/03. számú)* 2008. július 17-i ítéletében az EJEE 8. cikk (1) bekezdésére hivatkozva a következőkre mutatott rá (47. pont): *„Annak pusztán ténye, hogy a nemzeti jogalkotás a panaszos részére biztosítja a kártérítés követelésének lehetőségét a neki személyes adatainak jogellenes nyilvánosságra hozatalával okozott kárért, nem elégséges magánéletének védelmében. Ezzel kapcsolatban követelmény **olyan gyakorlatias és hatékony védelem** biztosítása, amely kizárja a jogosulatlan hozzáférés megtörténtének lehetőségét is.”* Az EJEB gyakorlata nem csak a személyes adatok, de a magánszféra védelmét is az EJEE 8. cikkéből vezeti le, ezért a magánszféra hatékony és gyakorlatban is számon kérhető védelmének biztosítása az állam számára nemzetközi jogi kötelezettség alapján is fennáll. A felperes-indítványozó álláspontja szerint e kötelezettség az Alaptörvénynek és nemzetközi jogi kötelezettségeiknek megfelelő módon és tartalommal csak az irányadó bírói gyakorlatra, ideértve az indítvánnyal érintett bírói döntést is, vonatkozó alkotmányos követelmények megfogalmazásával lehetséges.

- [9] Éppen az így létrejövő **gyakorlatias és hatékony bírói jogvédelem** lesz az, amely képes az igazságszolgáltatásba és a bíróságok működésébe vetett közbizalom, mint alkotmányos érték védelmére, és így az igazságszolgáltatás rendes működésének biztosítására. Ha a bíróságok a magánsféra-sértéssel megszerzett és felhasznált bizonyítékok esetében az alapjog-korlátozás megengedhetősége körében a feltétlen szükségesség követelményét nem az Alaptörvényben foglaltakkal összhangban vizsgálják, ezzel nemcsak az alapjogok védelmére vonatkozó alkotmányos kötelezettségüket sértik meg, hanem olyan alapjogsérelmet is okozhatnak a peres felek számára, amely az Alaptörvény VI. cikke (1) bekezdésében biztosított jogok sérelméhez – és ezáltal az adott bírói döntéseket érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességhez – vezethet.

Szeged, 2014. április 14.

Felperes-indítványozó képviselőjében:

